

Bernard Špoljarić

Filozofski fakultet u Zagrebu
bernard.spoljar@gmail.com

Problemi seberealizacije i individuacije

Čovjek, kao posve egoistična svijest, sebe ne percipira u objektivnom polju, koje bi bilo definirano (ograničeno) područje, čime, usuprot silnim znanostima, predstavlja opreku odgovoru o čovjeku kao takvome. Iz te pozicije čistog jastva, “čovječnost” tom subjektu predstavlja dometak, javlja se kao praktički zahtjev za koji nema objektivne garancije i kao potreba za autentičnim bivstvovanjem, izdvajanjem iz mnoštva pojava (pa i iz same vrste) seberealizacijom. S obzirom na nužan uvjet uključenosti u svijet, to i takvo *jastvo* biva bitno određeno onim historijskim koje predstavlja dodatan pritisak u ozbiljenju ove autentičnosti na koje to i takvo jastvo sebe sama upućuje. Bilo da se radi o umjetnosti, znanosti, filozofiji, ili bilo čemu inom koje ljudski duh dovodi do izboja, pojedinac je postavljen u konstantno odmjeravanje vlastitog bića spram onog cjelokupnog koje istovremeno tjera kvalitativno-kvantitativnu ekspanziju sebe sama i ograničenje u okviru onog općeprihvaćenog. Ta se ekspanzija zbiva unutar onog što označava pojam ψυχή¹ kao totalitet svega sadržanog u umu, kako svjesnog tako i nesvjesnog, te života uopće. Moderna “psihologija” pak, slijepa na “elastičnost” onoga što zahvaća kao svoj predmet, postupa dogmatično, tražeći prihvaćanje krutih zaključaka iz nedefiniranih kategorija i premisa. Spram određivanja fundamentalnih pojmova: “svijesti”, “inteligencije”, “misli” i “svrhe”, psihologija biva bespomoćna. Pritom, moderna “psihologija” pribjegava klimavom nominalizmu, koji nema počela, ali za svrhu ima opravdanje patoloških klasifikacija, što je u najmanju ruku jednako “kockanje” s bivstvovanjem kao što je to religija. Ta i takva “psihologija”, budući da je vrlo uskog vidokruga spram pitanja sveobuhvatnosti *moralnosti, biheviorizma i normalnosti*, čime

---

¹ Grč. “Psiha”

se uglavnom bavi, svoje uporište gradi na fenomenu “*prosjeka*”; pritom izuzetno neelastičnog *prosjeka*. Stoga joj se sve “*nenormalno*” ili “*manje-normalno*” priviđa uvijek kao “*pato*”². Ako se u seberealizaciji kao mjeru prihvati taj opći standard prosječnosti, svodenjem sebe na zajednički nazivnik s općom ukočenosti, gledajući na izboj genija kao na ludilo, neće li to predstavljati pokušaj negacije elastične biti života koja je uvijek i posvuda u dodiru s objektivitetom i koja je inherentno upućena na opću ekspanziju. Seberealizacija, da bi bila moguća, uvijek teži odstupanju i onom nenormalnom, čak i onda kada je subjekt sam taj koji postavlja normu (bilo na način preskripcije ili tek usvajanja). Pri prevladavanju tih normi svijest ih uvijek otkriva kao kompenzaciju za napuštene slabosti i u njima opaža “svijet sjena” koji prihvaća te slabosti. Egoistična svijest čovjeka u svojoj naravi, koja je odraz naravi kozmosa, ne nalazi dovršenost, niti dovršavanje, kao ni raspadanje ili otpadanje, nego samo, uvijek i iznova poziv i odazivanje; postojeće forme koje u stalnom preoblikovanju bivstvuju otvorenost spram uvijek novih naslada, kako materijalnih, tako i duhovnih. Nasuprot izolaciji *prosjeka*, otuđenjem autentičnosti, pod pretpostavkom da su stvari po svojoj biti odvojene jedne od drugih, čime se dopijeva u vrlo uzak prostor ograničenog dometa realizacije koji u svojoj dovršenosti brzo dolazi do iscrpljenja, do mogućnosti rasta dolazi ono *ja* koje je u korespondenciji s bivstvujućim, apsolutnim *Ja*, koje predstavlja život i mijenu u službi ekspanzije. Za seberealizaciju religija, pasivnog karaktera kakva uvijek jest, predstavlja tek patnju, afekciju: molitva i osjećaj pijeteta uvijek polaze iz i dovode svijest u privid izdvojenosti spram spektra mogućnosti; a realizacija biva omogućena tek prepoznavanjem *ja* kao imanentnog.

Instrumentalnost čovjeka ukazuje na njegov duh koji kao svijest upravlja tijelom i opredmećuje svijet. U tom opredmećivanju svijeta, kao nužnim posredstvom seberealizacije, čovjek se nalazi u kategoričkom konjunktivu: “*moglo bi*”. Taj kategorički konjunktiv, kojemu prethodi i kojega uvjetuje sposobnost da se čovjek odredi kao *Ja*, omogućuje čovjeku, preko intersubjektivnosti, da *drugog* čovjeka

² Izvedeno iz grč.: *πάθος*; u smislu oboljenja, a koristi se kao prefiks.

spozna kao “*drugo Ja*”, iz čega slijedi predodžba postavljanja *Ja* na mjesto *drugog Ja*. Na pojedinca se to odražava tako da se on nalazi u mnoštvu identiteta, a to i takvo mnoštvo je izvor stresa i proturječja kako u seberealizaciji, tako i u društvenom djelovanju. Identitet za pojedinca označava dubinu smisla koja nadilazi ono što se ponekad shvaća kao sistem uloga koje pojedinac u društvu preuzima, a nadilazi ih upravo zbog procesa seberealizacije i individuacije. Svrha identiteta je organizirati smisao, a uloge organizacija funkcije. Moderna kultura otvara vrata fenomenu koji se naziva *individualizam*, a sam se prelama između identiteta pojedinca i kolektivnog identiteta, a identitet sam, u posttradicionalnom poretku, postaje refleksivan nacrt, te time izmiče shvaćanju identiteta kao osobnog obilježja koje pojedinac posjeduje.

Oslobađanje vlastitosti ogleda se u nužnom iscrpljivanju izobilja, koje postepeno gubi svoj intenzitet. To i takvo oslobađanje vlastitosti, dopuštajući svaku aktualizaciju, izmiče svodenju na ovaj ili onaj partikularni koncept, zadržavajući jedino dualnost koja proizlazi iz među-otvorenosti *ja* i *polja mogućnosti*. Ta otvorenost predstavlja prvotnu pan-seksualnost, koja zadržava ideju zadovoljenja kroz sebeljublje u općenju s objektima svoje realizacije. Iz tog razdvajanja na subjekt i objekt izranja vrijeme, koje seberealizaciju subjekta svodi na 4 tipa odnošenja s objektom: *sukob*, *sklad*, *život* i *smrt*, a ti su tipovi načela koja konstituiraju potpunu svijest – odnosno *sebstvo*.